

لیکونکی: اوریل آراجو (Uriel Araujo)

منبع اودخپریډو نیټه: گلوبال ریسرچ «30-03-2026»

ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

د ډالرو پای؟ د ایران جگړه د بریکس
اونړیوال سویل د ډالر دله مینځه وړلویا
دکمولو (دلارزدایی) په لور هڅوي

*End of the Dollar? Iran War Pushing
BRICS and Global South towards De-
Dollarization?*

د ډالرو دوام کمښت د اوږدې مودې له منځه تلل اوس د پرمختګ په حال کې دي. د بریکس
تادیې په شاوخوا کې وروستي پرمختګونه او د هند د ریزرو بانک (RBI) لخوا د بریکس
هیوادونو کې د مرکزي بانک ډیجیټل اسعارو (CBDCs) سره د نښلولو وړاندیز د مالي
خوځېدو په لور د پریکنده بدلون نښه کوي. وخت په حقیقت کې خورا څرګند دی:
لکه څنګه چې په ایران کې د واشنګټن وروستی جگړه یو ځل بیا د متحده ایالاتو د غیر

منظم مداخلې غیر متوقع او بی ثباته پایلې افشا کوي، د نړیوال سویل لوی اقتصادونه د پایلو په وړاندې د ساتنې لپاره حرکت کوي، په دې توګه د ډالر د واکمنۍ لپاره د بدیلونو لټون ګړندی کوي.

د بریکس تادیې، یو سیستم چې د ډالر پر بنسټ زیربنا څخه بهر د پولې هاخوا معاملو اسانه کولو لپاره ډیزاین شوی، د راپورونو له مخې د دې کال په پیل کې فعال کېدی شي. متخصصین د ډیجیټل پلټ فارمونو، محلي اسعارو تصفیې، او په بالقوه توګه د بلاکچین ملاتړ شوي پاکولو میکانیزمونو سره یوځای کولو لپاره د ها بېر د جوړښت روښانه کوي. یو څوک ممکن په یاد ولري چې د ډالر څخه د تیریدو هڅې نوې ندي. د دوه اړخیزو اسعارو تبادلې څخه د نوي پراختیایي بانک پراختیا پورې، د بریکس هیوادونه د کلونو راهیسې په خاموشۍ سره بدیلونه جوړوي، لکه څنګه چې ما اشاره کړې. هغه څه چې اوس توپیر لري د ټیکنالوژیکي چمتووالي او جیوپولیتیک اړتیا همغږي ده. د هند (RBI) وړاندیز چې د BRICS ډیجیټل اسعارو سره وصل کړي پدې برخه کې څرګند دی.

داسې سیستم به مخ پر ودې اقتصادونو ته اجازه ورکړي چې په مستقیم ډول په خپلو اسعارو کې سوداګري تنظیم کړي، پدې توګه د راکړې ورکړې لګښتونه کم کړي، د تبادلې خطر ونه کم کړي، او په ډالر باندې د جوړښتي انحصار کمزوری کړي. د هند لپاره، ګټې روښانه دي: د پیسو لویه خپلواکي او د نړیوال مالي جوړښت په جوړولو کې قوي رول.

دا ریښتیا ده چې د BRICS دننه د هند دریځ ځینې وختونه د منتقدینو لخوا د شکمن په توګه انځور شوی، که دوه اړخیز نه وي. د ایران روانې شخړې دا انګیرنه په یو ډول پراخه کړې ده: نوی ډیلي یو ځل بیا ځان د اریکو پېچلي جال ته رسوي، د خلیج هیوادونو سره د اقتصادي اریکو او د لویدیځ سره د پراخې ښکیلتیا سره په ایران باندې د انرژۍ انحصار متوازن کوي. دا ټول د هند د ډیجیټل اسعارو وړاندیز اهمیت نه ردوي. برعکس، دا وخت نور هم په زړه پورې کوي.

پداسې حال کې چې ځینې شنونکي د ایران د جګړې په اړه د BRICS دننه ویش باندې ټینګار کوي، لویدیځ په دلیل سره په مساوي ډول ویشل شوی، لکه څنګه چې اولیور ستوینکل (د نړیوالې سولې لپاره د کارنیګي انډومینټ لور پوری ملګری) په ګوته کوي. ناټو او G-7 د یو متحد جبهې د وړاندې کولو لپاره مبارزه کړې، هغه درزونه افشا کوي چې د ځینو دلیلونو لپاره ډیری وختونه د رسنیو په بحثونو کې پټ ساتل کېږي.

د ایران په وړاندې د اسرایلو په عملیاتو کې د ګډون لپاره د ترمپ ادارې ویجاړونکې پریکړه، په هر حالت کې، داسې پایلې رامینځته کوي چې له مینځني ختیځ څخه هاخوا پراخېږي. دا د نړیوالو عواقبو سره یوه لویه ستراتیژیکه غلطه محاسبه ده، چې د اکمالاتو زنجیرونه، د انرژۍ بازارونه، او سیاسي سمونونه اغیزمن کوي، په ځانګړې توګه په ټوله نړۍ کې سویل. اقتصادي پایله د پر مختللو هیوادونو لخوا خورا په شدت سره احساس کېږي، کوم چې دمخه د انفلاسیون فشارونو او د اسعارو بی ثباتۍ سره مخ دي.

دا د بدیل تادیب سیستمونو لپاره د فشار تر شا د تولید شرایطو یوه برخه ده. دا د جیوپولیتیکل شاکونو لخوا افشا شوي سیستمیک زیان منونکو ته مستقیم ځواب هم دی. هېڅ حیرانتیا نده چې BRICS د میکانیزمونو رامینځته کولو هڅې گړندی کوي چې د بهرني ځنډونو په وړاندې ساتنه وکړي. د سیمه ایزو اسعارو لپاره د ډیجیټل پاکولو سیستم مفهوم، چې ډیر بحث شوی، پدې پراخه ستراتیژۍ کې مناسب دی.

د برازیل شنونکو روښانه کړې چې د BRICS تادیب د شپې له خوا د ډالر ځای په ځای کولو لپاره نه ده بلکه په هر حالت کې، د نړیوالو جورجیا ریبو لپاره یو عملي بدیل چمتو کول دي. دا توپیر خورا مهم دی: بریکس یو ایډیالوژیکي یا لویدیځ ضد بلاک نه دی، عملي هدف یې ناڅاپي گډوډي نه ده بلکې تدریجي تنوع ده. له همدې امله، د سیمه ایزو اسعارو په معاملو کې د فعالولو او ډیجیټل پلیټ فارمونو مدغم کولو سره، د بریکس هیوادونه کولی شي په تدریجي ډول د ډالر پر بنسټ سیستمونو سره خپل تماس کم کړي.

منتقدین اکثرًا دا نوښتونه ډیر لوړ هوښیار یا تخنیکي پلوه نا ممکن گڼي. بیا هم، دا ډول شکونه په زیاتیدونکې توګه زاړه ښکاري. د ډیجیټل تادیب زیربنا وې په چټکۍ سره پرمختګ کړی، او د بریکس ډیری هیوادونه د مخه د CBDCs پیلوټ یا ځای په ځای کوي. د هند لخوا وړاندیز شوی متقابل عمل کولی شي پدې توګه د ورک شوي لینک په توګه کار وکړي، جلا تجربې په یو همغږي شبکه بدلوي.

په ساده ډول، د ډالر واکمني د اوږدې مودې راهیسې نه یوازې د اقتصادي اساساتو لخوا بلکې د جیوپولیتیکل ګټې اخیستنې لخوا هم دوام لري. د بندیزونو رژیمونه، د تادیب شبکو کنټرول، او د متحده ایالاتو مالي ادارو مرکزیت دا دریځ پیاوړی کړی دی. په هر صورت، دا ورته وسیلې اوس هیوادونه هڅوي چې بدیلونه ومومي.

د ایران شخړه دا متحرک په کافي اندازه په روښانه توګه څرگندوي: لکه څنګه چې تاوتریخوالی زیاتېږي او مالي چینلونه سیاسي کيږي، د دودیزو سیستمونو څخه د تیریدو هڅونه وده کوي.

یو څوک کولی شي ووايي چې، تر دې دمخه، بریکس د خپلو هیلو په کانکریټ پایلو کې د ژباړې په برخه کې خورا محتاط و. داخلي توپيرونه، لوژستیکي ننګونې، او بهرني فشارونه ټول رول لوبولی دی. خو اوسنی شیبه د بدلون وړاندیز کوي: د بریکس د پیسو، CBDC ادغام، او ډیجیټل پاکولو میکانیزمونو یوځای کیدل، تر یوې اندازې پورې، د نړیوال مالي منظری د بیا جوړولو لپاره د همغږي هڅې وړاندیز کوي.

دا پدې معنی ندي چې د ډالر کمولو پروسه به په شپه کې ترسره شي. ډالر زموږ په نړیوال نظم کې ژور ځای لري، لکه څنګه چې دا ملاتړ کيږي، د مایعیت او اداري غیر فعالی لخوا، لکه څنګه چې خبرې کيږي. په هر صورت، باور له منځه ځي.

د جیوپولیتیکل کړکیچونو د شدت او د اقتصادي وسیلو د وسلو کولو سره، واشنګټن په ناڅاپي ډول هغه تنوع هڅوي چې د مخنیوي هڅه کوي. د لنډیز لپاره، د بریکس د پیسو او اړوندو نوښتونو زیاتوالی په بالقوه توګه د بدلون ټکی په نښه کوي. ایا دا د بشپړ بدیل سیستم یا ډیر ټوټه شوي مالي نظم لامل کیږي چې لیدل کیږي. په هر حالت کې، د بي پوښتنې ډالر واکمنی عمر د امریکا د یو قطبي شیبې سره یوځای پای ته رسیري - طنز دا دی چې ټرمپ په دې ټولو کې ډیره مرسته کوي.

په درناوی «30-03-2026»

*

Click the share button below to email/forward this article. Follow us on [Instagram](#) and [X](#) and subscribe to our [Telegram Channel](#). Feel free to repost Global Research articles with proper attribution.

Uriel Araujo, Anthropology PhD, is a social scientist specializing in et
.....